

'Nazilitteratur i Amerika': Bolaño gør fascistiske monstre menneskelige

Roberto Bolaño forvandler sine fiktive monstre til kød og blod – og slår én gang for alle fast, at den største litterære kraft altid findes i den opfindsomhed, hvor livet mærkes. Foto: Secretaría de Cultura de la Ciudad de México

FINN JANNING

04.09.2026

BØGER // ANMELDELSE – Roberto Bolaños *Nazilitteratur i Amerika*, der er en samling selvstændige fortællinger over opdigtede, fascistiske forfattere i Nord- og Sydamerika, dømmer aldrig dem, hvis historie han beretter, skriver Finn Janning. I stedet udstiller han den tragik, der får nogle mennesker til desperat at søge en stærk arm. Fortællingerne udfordrer læseren, fordi vi ved, at vi læser om nationalistiske, homofobiske og racistiske skikkelser, som ikke desto mindre påkalder sig vores empati.

Nazilitteratur i Amerika

Forfatter: Roberto Bolaño

Forlag: Lindhardt og Ringhof

Oversat til dansk af Iben Hasselbalch

Udkom d. 19. juni 2026.

I februar 1996, blot et par måneder før sin 43-års fødselsdag, udgav den chilenske forfatter Roberto Bolaño romanen *La literatura nazi en América* på det spanske forlag Seix Barral. Da forlaget i sin tid antog romanen, var den hidtil ubeskrevne Bolaño så lamslået, at han måtte ringe tilbage til forlaget to gange for at sikre sig, at der ikke var tale om en misforståelse eller en ond spøg.

ROBERTO BOLAÑO

»DET ER INGEN OVERDRIVELSE
AT KALDE BOLAÑO ET GENI.«
THE WASHINGTON POST

NAZI LITTERATUR I AMERIKA

Ud over henvendelsen til Seix Barral havde Bolaño indsendt manuskriptet til Premio Herralde – en prestigefyldt litteraturpris indstiftet af Jorge Herralde, direktøren for det indflydelsesrige forlag Anagrama.

Da Seix Barral antog bogen, kontaktede Bolaño Anagrama for formelt at trække sit manuskript tilbage fra konkurrencen. Manuskriptet havde dog allerede passeret juryens første nåleøje, og Jorge Herralde selv sendte et kort brev, hvor han beklagede tilbagetrækningen og inviterede Bolaño til at kigge forbi kontoret i Barcelona, hvis han en dag var på de kanter.

Bolaños genialitet ligger i stedet i hans evne til at portrættere – og visse steder blot antyde – disse fascistiske skæbner

Bolaño greb chancen øjeblikkeligt: Han tog afsted allerede næste dag og præsenterede Herralde for manuskriptet til *Estrella distante* (*Fjern stjerne*) – en roman, der voksede direkte ud af det sidste kapitel i *La literatura nazi en América*.

Mødet blev starten på et skæbnesvangert parløb med Anagrama, hvor Bolaño udgav næsten alle sine efterfølgende værker og i 1998 vandt netop Premio Herralde for *De vilde detektiver*.

‘Nazilitteratur i Amerika’ er fabulerende portrætkunst

La literatura nazi en América er ikke blot opbygget som en samling selvstændige fortællinger over opdigtede, fascistiske forfattere i Nord- og Sydamerika. Bogen står også i direkte slægtskab med Rodolfo Wilcocks *La sinagoga de los iconoclastas* og Jorge Luis Borges' *Historia universal de la infamia*, blandt andre.

Det er i krydsfeltet mellem det forlagshistoriske vendepunkt og denne litterære tradition for fabulerende portrætkunst, at jeg vil anbefale læsere at nyde den danske oversættelse af romanen *Nazilitteratur i Amerika*.

Wikimedia Commons

Hvad er det så, *Nazilitteratur i Amerika* kan? Som Borges skrev i *Examen de la obra de Herbert Quain*, er den største glæde, som litteraturen kan mønstre, opfindsomheden. Og Bolaño skaber i denne bog mere end tredive portrætter af fiktive forfattere spredt over hele det amerikanske kontinent – fra Argentina, Chile og Brasilien til Mexico og USA. Nogle præsenteres som afrundede, komplette fortællinger, andre fremstår som korte, barberbladeskarpe skitser.

Kan, bør eller skal læseren føle sympati for Irma, når hun samtidig udtaler: "General Franco gør det nu heller ikke

så dårligt"?

Selvom det er blevet kutyme blandt mange anmeldere at rose sig selv, når de anmelder ældre genudgivelser ved uvilkårligt at kalde dem "dybt aktuelle", er der intet aktuelt over *Nazilitteratur i Amerika*.

Når en forfatter lader sine ord styre af en ideologi, har det altid og alle vegne været garant for dårlig litteratur. Bolaños genialitet ligger i stedet i hans evne til at portrættere – og visse steder blot antyde – disse fascistiske skæbner.

Nogle fødes privilegerede, andre gør ikke. Nogle er begavede, mens andre fremstår direkte dumme. Fælles for de fleste er, at de lever tragiske liv: Enten dør de tidligt for egen hånd eller ved skæbnens gunst, eller også ender de deres dage ensomme, fortrukne og glemte.

"Luz Mendiluce var skøn og frejdig som lille, tyk og tænsom som ung og ulykkelig og fortrukken som voksen kvinde," skriver Bolaño. I hendes hjem hænger et fotografi af hende som barn, hvor hun hviler på Hitlers arm. "Sommetider indrømmede hun, at det var hende på fotoet, og at hun endnu i sine drømme kunne mærke hans stærke arme og hans varme ånde mod sin isse. Det havde nok været et af de bedste øjeblikke i hendes liv. Det var måske ikke helt forkert," konkluderer fortælleren.

Dømmer aldrig

Fortælleren dømmer aldrig dem, hvis historie han beretter. I stedet udstiller han den tragik, der får nogle mennesker til desperat at søge en stærk arm – eller en stærk ideologi, tro eller lære. Fortællingerne udfordrer læseren, fordi vi ved, at vi læser om nationalistiske, homofobiske og racistiske skikkelser, som ikke desto mindre påkalder sig vores empati.

Som når den mexicanske digter Irma Carrasco efter få måneders forlovelse gifter sig med Gabino Barrera og rejser med ham til Spanien i 1937 – han for at redde den spanske republik, hun for at redde sit ægteskab.

"Mens Francos luftstyrker bombarderer Madrid, får Irma på værelse 304 på Hotel Splendor sit livs værste omgang tæsk." Hun forlader ham, men vender tilbage. Denne sørgelige og velkendte tragik gentager sig. "I 1955 bliver hun indlagt på hospitalet med adskillige frakturer og et væld af blå mærker."

Kan, bør eller skal læseren føle sympati for Irma, når hun samtidig udtaler: "General Franco gør det nu heller ikke så dårligt"?

Flere af protagonisterne oplever ulykkelig kærlighed – hvis de da overhovedet oplever den. Enkelte må konfrontere deres egen homofobi, idet de forelsker sig i en af samme køn. De fleste mangler ikke bare selvkritik, men en generel fornemmelse af egne evner, ligesom de alle er blottet for enhver situationsfornemmelse. "Mirabalais har ingen stemme, men insisterer på at synge. Han har ingen rytmesans, men insisterer på at danse."

I litteraturens verden tales der meget om åbningen – anslaget, hvor en særlig stemme træder frem. Dette mestrer Bolaño, men som få evner han også at afslutte teatralisk og lade læseren sidde tilbage med en uforglemmelig eftersmag:

"Hun var klar i hovedet til det sidste (eller 'rasende', som hun selv sagde)."

"Hans bøger blev aldrig genudgivet. Hans uudgivne skrifter blev sandsynligvis smidt i skraldespanden eller brændt af personalet på alderdomshjemmet."

"I 1982 vendte han tilbage til Arequipa, hvor han åbnede en lille frugthandel. Han døde af en hjerneblødning i foråret 1986."

"I en løsrevet note på sin computer antyder Sodenstern, at den nye Messias kunne være Filips søn, men alt tyder på, at det var en note uden større betydning."

"Jeg er på min egen måde som en kvinde i en mandekrop."

"Så tog han til Paris, hvor han hængte sig i et værelse på Hotel La Grèce."

"Han bevarede lige til det sidste sin foragt for jøder og homoseksuelle, men de sorte var han så småt begyndt at affinde sig med, da døden indhentede ham."

"Pas godt på dig selv, Bolaño, sagde han så og gik."

Det er netop i disse tørre, nøgternt registrerende punktummer, at Bolaños genialitet udfolder sig. De er åbne i Umberto Ecos forstand, idet de inviterer til undren: Hvorfor rasende? Hvor gik han hen? *Nazilitteratur i Amerika* er hverken moraliserende eller formanende, men en svimlende opvisning i fiktionens evne til at afdække menneskets mest patetiske afkroge.

Han forvandler sine fiktive monstre til kød og blod – og slår én gang for alle fast, at den største litterære kraft altid findes i den opfindsomhed, hvor livet mærkes.

Dagens udvalgte

Finn Janning

Nazilitteratur i Amerika

Roberto Bolaño

umberto eco

FINN JANNING

Finn Janning er forfatter og filosof med en baggrund som underviser og en ph.d. i filosofi.

Har seneste udgivet romanen "Stakkels Jim" og det filosofiske essay "Opmærksomhedens filosofi".